

5 Komunikace

• *proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci), jako přenos nebo vytváření znalostí.*

■ **communicatio** - znamenalo původně „vespolné účastnění“

■ **communicare** - „činit něco společným, společně něco sdílet“

• komunikační proces - sdělování, výměna informací (Mareš, Křivohlavý 1995)

Verbální komunikace

• **uskutečňuje se prostřednictvím soustavy dohodnutých symbolů.**

• symboly mohou označovat pojmy i pro předměty či jevy momentálně nepřítomné nebo takové, které nelze vidět. např. bavíme se o oblíbeném jídle, které momentálně nevidíme, v duchu si vybavíme vůni, chuť, vzhled.

• za **verbální způsob sdělování** lze považovat i **znakový jazyk**, patří zde: různé kombinacemi poloh prstů, orientací ruky a pohyby ruky

Nonverbální komunikace

• složka vývojově starší jak ve smyslu vývoje lidstva, tak i vývoje jednotlivce

• **nonverbální a verbální složka se uplatňuje během řeči, a spolu tvoří nedílný celek mluvené řeči.**

Prostředky neverbální komunikace

• mimiku, tj. různé výrazy obličeje

• tělesné přiblížení se či oddálení

• natočení těla k partnerovi nebo odvrácení, fyzický postoj (zejména sklon hlavy, nakročení)

• přímý dotek, tj. pohlázení, podání ruky, poklepání na rameno

■ někteří lidé jsou např. velmi vnímaví na způsob podání ruky, intenzitu stisku

• gestikulaci nebo „mluvu rukou“

• pohledy, tj. přímý pohled, uhýbání očima

■ slýcháme, že oko je oknem do duše, tedy že oko sděluje to, co se odehrává v nitru

• úprava zevnějšku

Dělení komunikačních forem u SP

• znakový jazyk

• znakový jazyk

• Gestuno

• mimika

• gestikulace

• dramatizace

• pantomima

• daktylotika (prstová abeceda)

• daktylografie

• pomocné artikulační znaky

• psaná podoba mluveného jazyka

• mluvená hlásková řeč

Znakový jazyk

• náročnost osvojení

• pojmy

- vlastní znakový jazyk neslyšících
- vlastní gramatika, více mezinárodní, vznik cestou „zdola“, žádné záznamy
- ne u všech SP „mateřský“ (většina SP má slyšící rodiče), ale „přirozený“

Znakovaný jazyk

- bohatší, složitější, vznik cestou „shora“

Gestuno

- nadnárodní znakový systém
- původně mělo obsahovat znaky s obecnou platností
- určeno pro tlumočení oficiálních textů
- první slovník vydala Britská asociace neslyšících
- další slovník vydán 1979 ve Varně (rozšíření slovní zásoby)
- největší zkušenosti má Bulharsko

Mimika - emoce, dítě (obličej matky, „obrazy obličeje“)

Gestikulace

- porozumění gestům (symbolům) > porozumění řeči
- gesto umožňuje první porozumění řeči
- gesto podporuje všeobecnou schopnost nápodoby
- gesto připravuje půdu pro používání slov

Daktylotika (prstová abeceda)

- druhy - jednoruční, dvouruční, smíšené
- výhody
  - přesná analýza a syntéza slova
  - jednodušší získávání slovní zásoby
  - podpora odezírání
- využití v rámci
  - ZŠ pro SP, odezírání a v rámci tlumočnictví

Daktylografie je vpisování velkých písmen do dlaně, užívá se u jedinců s hluchoslepotou

Pomocné artikulační znaky

- daktylotika se vztahuje ke grafémům, PAZ k fonémům
- použití při tvoření a rozvíjení řeči u SP
- upozorňují na
  - správnou polohu mluvidel (l,u)
  - na rezonanci mluvidel (m)
  - charakter výdechového proudu (p, b, t)

Mluvená hlásková řeč

- Morfologicko – syntaktická (gramatická) jazyk. rovina: koncovky...
- Foneticko – fonologická (významová) jazyk. rovina: stavba věty, špatný slovosled..
- Lexikálně sémantická (zvuková) jazyk. rovina: slovní zásoba
- Pragmatická (sociální) jazyk. rovina: praktické využití komunikace...

Psaná forma řeči

- cílem rozumět psanému textu, vyjadřovat myšlenky písemnou formou
- stupně výuky psané formy řeči - globální čtení, analyticko-syntetické čtení, čtení z hlediska celoživotního vzdělávání

